

FRAZEOLIGIK BIRLIKLARNI TIL VA MULOQOTDAGI O'RNI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10069568>

Abdurazzakov Yusufjon Usmaïlovich

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Abdurazzakov D

Farg'ona davlat universiteti, nemis tili yo`nalishi 3 kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola tarjimada milliy va madaniy xususiyatlar doirasida frazeologik birliklarning tavsiflanishi, ularning lugatlarda tarjima qilish masalalariga bag'ishlanadi.*

Kalit so'zlar: *milliy xususiyat, madaniy xususiyat, fraza, leksema, morfema, sintaktik boglanish, lisoniy birlik*

Ma'lum bir lisoniy hamjamiyatda erkin so'z birikmalaridan farqli ravishda qisman yoki to'liq turg'un holatdagi so'z birikmalari frazeologik birliklar deb ataladi. Ushbu iboralar o'ziga xos semantik va sintaktik xususiyatlarga ega bo'lib, boshqa til vakillari, tarjimonlar uchun murakkab sotsiolingvistik masala hisoblanadi, chunki ular ko'pincha tom ma'noda tarjima qilinmaydi va madaniy kontekstlarga bog'liq holda muloqotda ishtirok etadi.

Frazeologik birliklar til va muloqotda muhim o'rin tutadi. Ular ma'lum g'oyalar, tushunchalarni aniqroq va samaraliroq ifoda etish imkonini beradi. Bundan tashqari, frazeologizmlar tilning lingvistik ifodasi va boyishiga hissa qo'shadi, nutqqa tasviriylik va ifodalilik qo'shadi.

Sotsiolingvistik tadqiqotlar frazeologik birliklarning ham semantik, ham sintaktik tomonlarini o'rganadi. Semantik jihatlariga frazeologik birliklarning ma'nosi va qo'llanishi tahlili kiradi, sintaktik jihatlar esa frazeologik iboralarning tuzilishi va grammatik xususiyatlarini o'rganadi.

Tarjima va til o'rgatish sohasida frazeologizmlar masalasi katta ahamiyatga ega. Bir tilni boshqa tilga o'girishda yoki chet tili sifatida o'qitishda ma'no va nuanslarni to'g'ri yetkazish uchun frazeologik iboralarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishlari lozim.

Frazeologizmlarning zamonaviy sotsiolingvistik tadqiqi turli tillar va madaniy kontekstlardagi frazeologik birliklar haqidagi bilimlarimizni kengaytirishga qaratilgan. Matnni tahlil qilish va korpus lingvistikasi uchun kompyuter usullaridan foydalanish tufayli bu soha ham faol rivojlanmoqda.

Frazeologizmlarning paydo bo'lishi inson tafakkuri bilan tilning leksik imkoniyatlari o'rtasidagi nomutanosibliklarni kamaytirishga xizmat qiladi. Nemis

frazeologiyasi boy va uzoq tarixga ega. Bunda sof nemis tilidagi frazeologizmlar qatorida chet tilida qabul qilingan, ya'ni international frazeologizmlar ham mavjud.

Frazeologik birliklar kelib chiqishi jihatdan juda qadimiy bo'lsada, ularni ilmiy va amaliy tadqiq etish nisbatan yosh hisoblanadi.

Til ilmida frazeologizm, frazeologik birlik, fraza, ibora, idioma kabi atamalar o'rganilib kelingan. Frazeologik birliklarni o'rganish va tadqiq etish tilshunos olimlarni qadimdan qiziqtirib kelgan. XIX asrgacha iboralar lug'atshunoslik tarkibida o'rganilib, bunda ularning faqat ma'nolari va etimologiyasi bayon etilgan. Frazeologiya sohasini o'rganishning bir muncha qiyin tomonlari bo'lib avvalambor tilshunoslikning bir qator fanlari leksikologiya, stilistika, fonetika, grammatika, mantiq, mamlakatshunoslik va tarix kabi fanlar ma'lumotiga suyangan holda o'rganishni taqqazo etadi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, frazeologizmlarning asosiy tomoni shundaki, frazeologik birikmalarning bir tildan ikkinchi tilga so'zma-so'z tarjima

qilinmasligidadir, chunki frazeologizmlarning ma'nosi birikma orasida ishtirok etuvchi so'zlarning birlamchi ma'nosiga bog'liq emas.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.М.Холбеков.Германистика ва романистиканинг тарақиёти ва келажаги Ўз.дав.нашр,Бухоро,2008,72-бет

2.Умархо'jayev, М.Олмон тили лексикологйаси ва frazeologiyasi.Andijon 2010.

3. К,Жураев.Таржима саънати.Тошкент\ «Фан»нашрети,1982 йил,6-бет

4.Ф.Саломов Таржима назариясига кириш.Т,1978 йил,179-бет

5.“ Мастерство перевода –1966 “.М.,1968,471– 472 бетлар

6.Mirsoatov,Т. Deutsche Grammatik,Verlag (“O'qituvchi”),Taschkent 1980

7. Sattorov,М., Mirsodiqova,D., Safarov,O. Otning grammatik xossalari va old ko'makchilarning qo'llanishi, Toshkent“O'zbekiston“2003

8. Otto Kade. Zufall und Gestkeiten in der Übersetzung.Beiheft zur Zeitschrift “Fremdsprachen”.I.Leipzig.Verlag Enzykloipedia.

9. Thihingen 1999. Handbuch Translation. Thübingen, Staffenbe

10. Abdurazzakov Y.U. Use of non- standard forms and methods in a foreign lesson.- Academia: Gospodarka I Innowacje,2022.- 1003-1010 b.

11. Abdurazzakov Y.U. Organizing lecture activities effectively foreign languages.- Academia: Galaxy international interdisciplinary research journal(GIIRJ), 2022

12. Abdurazzakov Y.U. About the Problems of Language Teaching to Little Children.- Academia: International Journal of Culture and Modernity, 2022

13. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. TARJIMADA FRAZEOLGIK IBORALARNING MILLIY XUSUSIYATI VA ULARNING BADIY ASARLARDAGI TASVIRIY IFODASI. CURRENT APPROACHES AND NEW RESEARCH IN MODERN SCIENCES, 2(2), 112–116. (2023)

14. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. ФРАЗЕМАЛАРНИНГ ТАРЖИМА УСУЛЛАРИ ВА УЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА МИЛЛИЙ-МАДАНИЙ ХУСУСИЯТЛАРНИНГ

ИФОДАЛАНИШ ЖИХАТЛАРИ. SCIENCE AND INNOVATION IN THE EDUCATION SYSTEM.2(2), 168–172. ,(2023).

15. Юсуфжонова Шахло Мухторовна. НЕМИС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДАГИ ТУРҒУН БИРИКМАЛАРНИНГ ТАРЖИМА ҚИЛИНИШ ТАРАҚҚИЁТИ. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION, 2(2), 43–48., (2023).

16. Шахло Мухторовна Юсуфжонова. Миллий ва маданий хусусиятлар доирасида немис ва ўзбек тилларидаги фразеологик бирликларнинг тавсифланиши. "Science and Education" Scientific Journal. Volume 4 Issue 2. 1714-1715. February 2023 /.

17. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna. Development of Translation of Phraseological Units in German and Uzbek Languages. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. Volume: 02 Issue: 02 / 2023.

18. Yusufjonova Shakhlo Mukhtorovna, THE NATIONAL CHARACTER OF PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS IN TRANSLATION AND THEIR REFLECTION IN WORKS OF ART. International Journal of Education, Social Science & Humanities. Volume-11/ Issue-2/ 2023.I

19. Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) Badiiy matnda ba'zi onomastik birliklarning pretsedent nomlar sifatida qo'llanishi. Davlat tili taraqqiёti: muommo va echimlar. ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent, 27.10.2023.481-486 betlar

20. Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) Poetonimlarning badiiy asarlarda qo'llanishi. Ўзбек тили taraqqiёti va xalqaro hamkorlik masalalari. Xalqaro ilmiy- amaliy konfrensiya materiallari 19.10.2023. 352-357 betlar.

21. Nurbek Akhmadjonov Signs of a precedent name (example of the name "Berliner Mauer") "Science and Education" Scientific Journal / Impact Factor 3.848 (SJIF) January 2023 / Volume 4 Issue 1

22. Akhmadjonov Nurbek FerSU, PhD in philology, Yusupova Mohibonu FerSU, Student. Allusive Names in Artistic Texts. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences (IJNRAS) Volume: 02 Issue: 02 | 2023 ISSN: 2751-756X. Page 34-38

23. Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD). German language teacher of Fergana State University <https://doi.org/10.5281/zenodo.7805868>. LINGOCULTURAL CHARACTERISTICS OF ALLUSIVE ANTHROPONYMS IN ARTISTIC TEXT. JAH ISSN:2770-9132 JOURNAL OF AGRICULTURE & HORTICULTURE. International scientific journal. JAH UIF=8.1|SJIF=5.69. JAH | Volume 3, Issue 4, April Page 17-21

24. Akhmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) German language teacher of Fergana State University. Ergasheva Nozimakhon Bahodirjon kizi. Student of Fergana State University. USE OF PRECEDENT NAMES IN ARTISTIC WORKS. FOR PARTICIPATION IN THE SCIENTIFIC CONFERENCE INNOVATIVE RESEARCH IN MODERN EDUCATION WITH AN ARTICLE ENTITLED. Hosted from Toronto, Canada, Page. 53-56

25.Akhmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) German language teacher of Fergana State University. THE PRECEDENT IS ABOUT THE NAME AND ITS MEANING. INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH Hosted from Singapore. Page.108-1119